

Screening van oudermishandeling; wat betekent dit voor de zorgverlener en voor de samenwerking in de keten?

Trudy Jacobs,

Sociaal Psychiatrisch Verpleegkundige Radboudumc, afdeling geriatrie.

Trudy.Jacobs@radboudumc.nl

9 december 2015

Definitie ouderenmishandeling;

Al het handelen of het nalaten van handelen ten opzichte van een oudere persoon door degenen die in een persoonlijke en of professionele relatie met die oudere staan, waardoor de oudere (herhaaldelijk) lichamelijk, psychisch of materiële schade lijdt en waarbij van de kant van de oudere sprake is van een vorm van gedeeltelijk of volledige afhankelijkheid.

Definitie ontspoorde zorg.

Ontspoorde zorg is mantelzorg die door overbelasting de grens van goede zorg overschrijdt.

Het gaat hierbij om twee slachtoffers i.p.v. een slachtoffer en een dader.

Verschillende vormen van ouderenmishandeling:

Lichamelijke Mishandeling

Psychische Mishandeling

Financiële uitbuiting

Seksueel misbruik

Schending van rechten

Verwaarlozing, Onthouden van zorg, Ontspoorde zorg.

Verschillende soorten van ouderenmishandeling komen vaak naast elkaar voor.

Enkele cijfers

Vorm van mishandeling	Percentage
Psychologisch	51,0 %
Lichamelijk	40,0 %
Financieel	32,0 %
Schending van rechten	9,0 %
Verwaarlozing	8,0 %
Seksueel misbruik	0,6 %

5,6% van de zelfstandig wonende ouderen van 65 jaar en ouder hebben te maken (gehad) met mishandeling

Leeftijd	Percentage
65-69 jaar	22,0 %
70-79 jaar	40,0 %
80-89 jaar	25,0 %
≥90 jaar	8,0 %

Plegers;kinderen of kleinkinderen (42%), (ex)partner (39%)
bekenden/buren (11%) familieleden (5%) professionals (3%)

Oorzaken en risicofactoren.

Oorzaken van opzettelijke mishandeling:

Boosheid, financieel gewin, pesten en afreageren van agressie.

Oorzaken van ontspoorde zorg:

Onkunde, onwetendheid, onmacht, overbelasting, persoonlijkheidskenmerken, persoonlijke problematiek, situationele factoren.

Risicofactoren bij de oudere:

Toenemende afhankelijkheid van zorg door lichamelijke en geestelijke achteruitgang (kan ook financieel of emotionele afhankelijkheid zijn)

Familiegeschiedenis: gewelddadig met elkaar omgaan (van generatie op generatie overgedragen)

Ingrijpende voorvallen: stress door bv. verhuizing, de dood van een geliefde, verlies van baan of scheiding, financiële nood.

Isolement: het slachtoffer heeft weinig contact met de buitenwereld.
Eenzaamheid.

Risicofactoren bij de pleger:

Afhankelijkheid: de pleger kan afhankelijk zijn van het slachtoffer voor bv. huisvesting, sociale contacten, of inkomen. DE kans op mishandeling neemt dan toe.

Overbelasting: de zorg is te veel geworden of de zorgbehoefte is groter dan de mantelzorger kan bieden. Ook kan de pleger te maken hebben met situationele problemen.

Psychische gesteldheid: de pleger kan psychiatrische problemen of ontwikkelingsstoornissen hebben (verslaving)

Screenen van gedragssignalen.

Geheimhouding.

Geheimhouding waar mogelijk, zorgvuldige doorbreking van het geheim waar nodig.

-De hulpverlener spant zich in om toestemming te krijgen van de cliënt om gegevens te verstrekken aan derden en om een melding te doen.

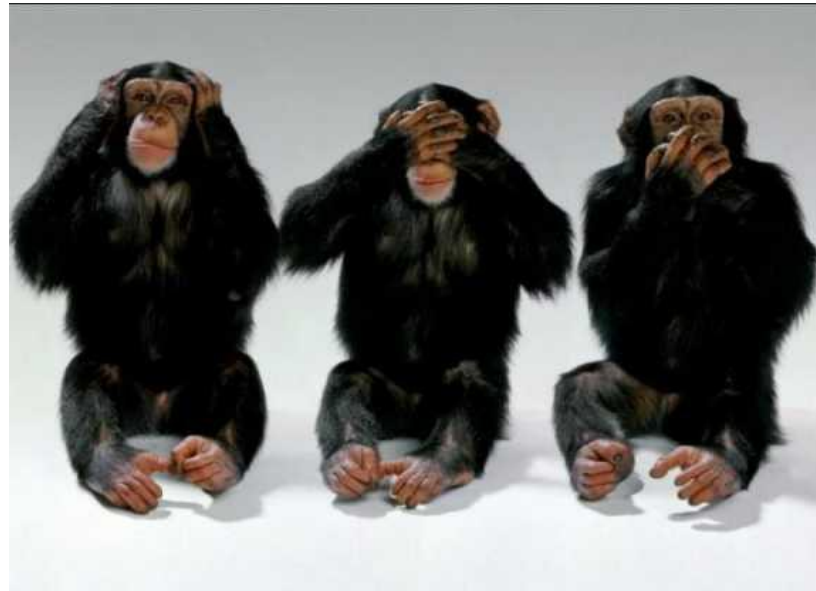
-Het zware belang van geheimhoudingsplicht, moet wijken voor het nog zwaardere belang van het beschermen van zijn/haar cliënt.

Deze beslissing wordt op zorgvuldigheid getoetst.

Omgaan met handelingsverlegenheid of professionele aarzeling

Definitie Handelingsverlegenheid

Het houdt in dat een professional niet handelt, twijfelt om te handelen of niet weet hoe te handelen, ondanks dat de situatie er wel om vraagt.

dreamstime.com

Oorzaken

- Onduidelijkheid over probleem of signalen.
- Gebrek aan kennis of ervaring.
- Wrijving in de relatie, angst voor conflicten.
- Onveilige situatie.
- Buiten jouw takenpakket of kunde.
- Er is agressie of onveiligheid

Hoe hiermee om te gaan?

Signaleren: Dat je twijfelt en hoe dit jouw handelen beïnvloedt.

Bespreken: van je twijfel met iemand die je vertrouwt en de oorzaak onderzoeken.

Aanpakken: samen een oplossing vinden die bij jou past.

Voorwaarden

- Zorg voor vertrouwen en veiligheid
- Veroordeel en beschuldig elkaar niet
- Spreek elkaar erop aan/ geef feedback.
- Geef er genoeg ruimte en tijd voor.

Gespreksvoering.

Laat je eigen **OMA** thuis (**O**ordeel, **M**ening, **A**dvies) en gebruik **LSD** (**L**uisteren, **S**amenvatten en **D**oorvragen)

- Probeer te concretiseren.
  - Sluit aan bij de belevingswereld en omgangsrutuelen van de cliënt.
  - Vermijdt de rol van de deskundige of redder.
  - Kom tot een gemeenschappelijke probleemdefinitie, draag mogelijke oplossingen aan, maar laat de regie in handen van betrokkenen.
  - Praat vanuit jezelf, deel je zorgen, pas op voor vrijblijvendheid, beloof niet te snel geheimhouding.
-

Voorkom verergering van de situatie

en.....

Pak het aan!

